



Ảnh: Ngọc Sơn

Đến những điệu ngâm cũng phải biết lúc nào ngâm theo thể ngâm nào. Có nhiều loại ngâm như Ngâm Kiều (còn gọi là Lẩy Kiều), ngâm Sa Mạc, Bồng Mạc, ngâm Sống, nói thơ Lục Vân Tiên, ngâm thơ Tao Đàn, hò.

2. Từ những bài nhạc lễ cung đình trong hát bội sau được cải biên dùng trong cải lương như Vũ Biển Xuất Đồi, Nam Xuân, Nam Ai, Nam Đào, Ngũ Đối Thượng, Ngũ Đối Hạ, Long Đăng, Tiểu Khúc, v.v...

3. Từ những sáng tác mới sau này khi có ca ra bộ, hát cải lương như Văn Thiên Tường, Tứ Đại Oán, Trường Tương Tư, Lưu Thủy Trường, Ái Tử Kê, Vọng Cổ, v.v...

4. Từ những điệu hát lấy từ nhạc nước ngoài như là từ Trung quốc, nhạc Quảng Đông xuyên qua các bài Xang Xừ Líu, Khốc Hoàng Thiên, Liễu Xuân Nương, Bản Tiểu, Lạc Âm Thiểu, v.v...

Theo một vài giả thuyết cho rằng thầy ký Trần Quang Quờn, tự Thầy Ký Quờn, quê ở Vĩnh Long, đã sáng tác hai bài Tứ Đại Oán và Văn Thiên Tường cách đây hơn 80 năm. Đặc biệt là bài Tứ Đại Oán đã khơi nguồn cho hát ca ra

bộ trước khi hát cải lương thành hình.

Một điệu hát quen thuộc khác đã được ông Sáu Lầu sáng tác là bài Dạ Cổ Hoài Lang, trở thành Vọng Cổ Hoài Lang (1936) và Vọng Cổ sau đó. Chính bài hát này đã dính liền với sân khấu cải lương. Nhạc sĩ và thầy tuồng Nguyễn Tri Khương (từ trần 1962) (cậu của GS Trần Văn Khê, và ông cậu của tôi) đã sáng tác một số bài bản mới như "Bắc Cung Ai", "Phong Xuy Trích Liễu", "Yến Tước Tranh Ngôn" cho vở tuồng "Giọt lệ chung tình" vào năm 1927 cho gánh hát Đồng Nữ Ban do bà cô ba của tôi là Trần Ngọc Viện sáng lập. Nhưng cho tới ngày nay không thấy ai dùng các bài này trong cải lương. GS Trần Văn Khê có thu vào đĩa hát bên Pháp vào năm 1959.

Nhạc sĩ Tư Chơi đã sáng tác một số điệu hát vào năm 1937 như Trông Thấy Ai Xinh Thay! và Xin Thế. Cố nghệ sĩ Bảy Nhiêu đã sáng tác bài Hoài Tình.

Nhạc sĩ Mộng Vân trong những năm 1939-40 đã sáng tác nhiều bài ngắn như "Tấn Phong", "Túy Tửu", "Thu Phong Nguyệt", "Giang Tô", "Sương Chiều", "Tú Anh", "Tô Vũ", "Nặng Tình Xưa", v.v... Nhạc của Mộng Vân có điệu

gần gũi với phong cách cải lương, nhưng cũng có điệu lai căng, chịu nhiều ảnh hưởng Tây phương.

Ở hải ngoại, môi trường không có. Nghệ sĩ phải hành nghề phải hành nghề khác để mưu sinh cầu thực. Cho nên nghệ thuật cải lương ở hải ngoại bị dừng lại. Thế hệ trẻ của cộng đồng Việt Nam ở nước ngoài có lẽ sẽ không còn hiểu hay không biết gì về ngành cải lương trong tương lai. Trong nước có tờ tuần báo "Sân khấu thành phố" thông tin những sinh hoạt của các nghệ sĩ cải lương. Trang nhà <http://cailuongvietnam.com> đăng tải những tin tức nghệ sĩ, hình ảnh, những bài viết về cải lương nói chung và một số trang nhà cho nghe và xem những vở tuồng cải lương hiện tại giúp cho chúng ta có một cái nhìn trung thực về hiện trạng của nghệ thuật cải lương. Nghệ thuật cải lương ngày nay vẫn tiếp tục phát triển trong nước và hy vọng rằng được bành trướng rộng lớn trong tương lai.

Trần Quang Hải

(Nguồn: <http://www.cailuongvietnam.com/dvn/modules.php?name=News&op=viewst&id=1353>)